

СТАНОВИЩЕ

върху „Обновена национална стратегия за развитие на научните изследвания 2025” – „По-добра наука за по-добра България 2025 г” – Визия за развитието на научни изследвания в подкрепа на обществото и икономиката

Този, предлаган от МОН, документ излага предизвикателствата и документите наложили изработването му, както и принципите и „стълбовете” върху които е построен. В уводната част се подчертава че документът е изграден на базата на по-висока степен на партньорство както с МИ и МФ, така и с ЕС. Обновената стратегия била съобразена с партньорската проверка на националната система „Наука-иновации” по линията на ЕС и с приетите „Иновационна стратегия за интелигентна специализация (ИСИС)” и оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” (ОП НОИР). Заключение се че „България трябва да приведе цялостната си Стратегия за развитие на научните изследвания в съответствие с тематичните приоритети на Иновационната стратегия за интелигентна специализация”, че „привеждането в съответствие на Стратегията, включително на Националната пътна карта за научна инфраструктура, е необходимо условие за изпълнението на дейностите, заложен в Иновационната стратегия и за по-нататъшно развитие и прогрес на системата на научни изследвания и иновации в България”.

Документът предлага ангажимент за повишаване на дела на публичните инвестиции в научни изследвания (до 0.5% от БВП при общо 1.5% през 2020 г), провеждане на „задължителни реформи” с оглед ОП НОИР и **привеждане в съответствие на научните приоритети с тематичните приоритети на ИСИС**. Отчитайки „добавената стойност на знанието отвъд приоритетите на ИСИС” в проекта неясно, необосновано и некоректно се определят следните приоритети за научните изследвания:

- Мехатроника, чисти технологии и нови, енергийни и енергийно ефективни технологии
- Здраве и качество на живот: зелени и екотехнологии, биотехнологии, екохрани, пречистващи и безотпадни технологии
- Опазване на околната среда. Оползотворяване на суровини и биоресурси. Екологичен мониторинг.
- Материалознание и нанотехнологии
- Информационни и комуникационни технологии
- Национална идентичност и антропология. Социално-икономическо развитие и управление.

Считаме че при изготвената по този начин ‘Обновена стратегия’ са допуснати принципно неправилен подход, непознаване на същността на понятията ‘наука’ (фундаментална и приложна) и ‘иновации’, и взаимовръзката между тях, на връзката между науката и икономиката. Науката и иновациите некоректно са обединени в една система – те имат различни мотивации и движещи сили, предопределянето на резултатите от тях е несъвместимо. Привеждането в ‘съответствие’ на научните приоритети с приоритетите на ИСИС е направено некоректно. В резултат се предлага стратегия неиздържана в научно отношение, неадекватна на българската наука.

Фундаменталните научни изследвания се движат от търсенето на познания, приложните произтичат от фундаменталните. Когато се търси принос към икономиката от приложни изследвания и последваща развойна дейност, приоритизирането се базира на постигнатите резултати от научните изследвания в една или друга област.

Иновациите не се базират на научно-изследователски подход, те използват резултати както на науката, така и на практиката. Когато се търси „добавена стойност към икономиката” от тях, приоритетите се търсят измежду технологиите и ресурсите в икономиката.

Всеки вникнал в същината на научното дирене учен ще каже че определените в Проекта „научни приоритети“ не могат да бъдат приоритети за научни изследвания – както за фундаментални, така и за неотделимите от тях приложни. Приоритети за научни изследвания трябва да бъдат научни области и подобласти, а Проектът предлага „потенциални технологични сфери за интензивно иновационно развитие“. Дори и да се взимат предвид научните области съответстващи на тези технологични области (разглеждани като тематични) , резултатът често ще бъде поощряване на изследвания в области без потенциал защото областите с натрупан научен потенциал далеч не съвпадат с областите с иновационен потенциал.

Ако потенциалните технологични сфери за интензивно иновационно развитие могат автоматично да бъдат разглеждани като приоритетни тематични области в иновационна стратегия, то последните не могат автоматично да легнат в основата на приоритети на научни изследвания. Предвид принципно неправилното определяне на приоритетите в Проекта, няма да се спираме на заложените показатели за държавно и публично финансиране, необходимите реформи и развитието на човешките ресурси.

Постигането на съответствие между Стратегията за научни изследвания и ИСИС се поставя императивно. Такова съответствие би могло да се търси чрез анализ с оглед концентрация и синергия, но приоритетите трябва да си останат почиващи съответно на научния потенциал и на иновационния потенциал.

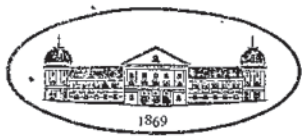
Същата грешка в приоритизирането е допусната и при изготвянето на ОП НОИР – тук са определени четири приоритетни 'сфери', съответстващи на приоритетните тематични сфери в ИСИС. Всъщност, грешката с ОП повлича грешката в Стратегията. Това загатва за некомпетентност на експертите на МОН, бързана и некомпотентно нагаждане към Брюкселската администрация. Отбелязва се, че Проектът е „необходимо условие за стартирането на Оперативната програма „Наука и образование за интелигентен растеж“. Така е когато Стратегия се нагажда към приета програма, а не братното. При предлаганата цялостна научна стратегия, нещата се задълбочават, принципната погрешност трябва да се види и отстрани. **Ако в ОП може да се ограничи фронта на научни изследвания, с акцент върху приложните, в Стратегията това е недопустимо.**

Предлагаме предлагания проект за Обновена стратегия за научните изследвания да бъде отхвърлен от Комисията за наука и образование на НС.

За Клуба за академични реформи (КАРБ – www.karb.info)

Лазарин Лазаров
доктор на химическите науки

12. декември 2016 г

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ДО

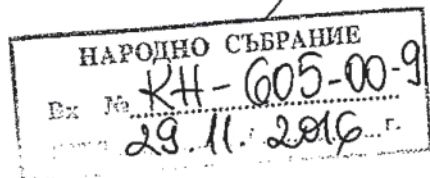
Милена ДАМЯНОВА,

Председател

на Комисията по образование и наука

при 43^{-то} Народно събрание

03-00-12 / 29.11.2016г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДАМЯНОВА,

Приложено Ви изпращам становище на Българска академия на науките по проекта на **НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ 2025**.

Внесеният от Министерски съвет в Комисията по образование и наука проект за Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2025 беше широко обсъден в научните звена на БАН. Общото мнение е, че стратегията си поставя важни цели за развитието на науката в България, но има необходимост от съществени допълнения, изясняване и конкретизиране на редица параметри. Основните препоръки се фокусират върху следните проблеми:

➤ Липсва ясно дефинирана и разписана стратегия за развитие на фундаменталните научни изследвания, които са основа за успешното развитие на приложната наука и на иновациите. Стратегията е за развитие на научните изследвания и следователно трябва ясно да се разграничат този тип изследвания от иновациите и развойната дейност, както и да има ясно разграничение на финансовите параметри и детайлно разписани инвестиции от бюджет и от публични средства, които да осигурят устойчивото развитие на научните изследвания. Още повече,

трябва да е ясно, че парите ще следват само водещите по наукометрия организации. За фундаменталните изследвания е необходимо да се промени съотношението между публичните и частните инвестиции и то да се трансформира от 1:2 към 2:1.

➤ В стратегията не са заложили източниците за увеличаване на процента от БВП за научни изследвания. **Необходимо е да се посочат стимулите за частния бизнес за инвестиции в наука, както и необходимите законодателни промени в тази насока.** Не са разработени мерки за увеличаване на интереса на икономическите среди (бизнеса) към научните изследвания, както и за изграждане на обществена нагласа за ролята на науката в обществото. Задължително е да се посочат с конкретни стойности промените в държавното финансиране по години за целия период. Това ще облекчи контрола по изпълнение на стратегията.

➤ **Основен момент, пренебрегнат в Стратегията, е необходимостта от издигането на социалния статут и обществения престиж на учения.** В Стратегията трябва ясно да се посочат темповете на растеж на възнагражденията на учените и доближаването им до средните европейски стандарти. Необходимо е обучението на докторантите и визията за кариерното развитие на младите учени да се подкрепя чрез допълнително целево институционално финансиране от държавата.

➤ Необходимо е Стратегията да гарантира устойчивото проектно финансиране на научните изследвания в БАН, ССА и ВУ. За целта е необходимо да се предвиди **ежегодно и регулярно** обявяване на конкурсни сесии за научноизследователски проекти и да се **гарантира** тяхното финансиране за целия предвиден срок за изпълнение на договорите.

➤ В Стратегията не са посочени кои са основните и най-важни научноизследователски центрове в България. Трябва ясно да бъде идентифицирана ролята на БАН като национален изследователски център с доказана водеща роля в научните изследвания. Да се въведе задължително експертно участие на БАН при изграждане и провеждане на национални научни стратегии и политики.

➤ Потвърждава се становището, че разходите за научна и развойна дейност (НИРД) в България ще бъдат най-ниски от всички страни в ЕС. Средното за ЕС ниво в момента е 2% от БВП. Заложената финансова цел за България от 1,5% до 2020 г. е крайно недостатъчна и не е възможно да доведе до изграждане на „общество на знанието” в България. Намаляват се публичните разходи за научни изследвания. Според Националния план за реформи от 2011 г. и действащата стратегия, публичните разходи трябва да достигнат 0,7% от БВП през 2020 г., а според предложения проект се залагат само 0,5%. **В новия проект на Стратегия е очевидно същественото отстъпление на държавата от ангажиментите си по отношение на финансиране на научните изследвания.**

➤ Във връзка с разбирането, че човешките ресурси са ключови за постигането на целите на Стратегията, е необходимо да се предвиди изработване и да се въведат **Национални щатни таблици за различните категории учени (академични длъжности)**, включително и за младите учени, които да гарантират минимални нива на основни заплати по категории във всички публични изследователски организации. Във връзка с необходимостта от подготовка на следващото поколение изследователи и превръщането на докторантурата в привлекателна възможност за кариерно израстване **докторантските стипендии да се приведат в съответствие и да се обвържат трайно със средните работни заплати в страната.**

➤ Необходимо е Стратегията да предвиди увеличаване на институционалното финансиране на публичните научноизследователски организации в съответствие с увеличаването на публичното финансиране за наука. **Институционалното финансиране да осигурява основните заплати на всички категории учени със съответните добавки за научните степени, както и режимни разноски, които в повечето случаи не могат да се покриват от програмното финансиране.**

➤ В съответствие с предвидения ръст на публично финансиране на науката в България, Стратегията трябва да предвиди **промяна в бюджетната прогноза (за периода 2017 - 2019 г.) за финансиране на БАН като единствената публична научноизследователска организация,** която и според анализа е водещият в страната източник на научен продукт.

➤ Необходимо е „**Принцип 4: Доверие**” да се преработи. Написаното казва, че учените са загубили доверието на обществото. Всъщност, нерегулярното и неустойчиво финансиране на българската система за научноизследователска и развойна дейност се отразява както върху нивата на заплатите на учените и стипендиите на докторантите, така и върху незадоволителното проектно финансиране на дейности, свързани с осъществяване на научни изследвания и иновации, които да доведат до получаване на оптимални за развитието на обществото и икономиката резултати. Това е и основната причина за отлива на млади хора от българската система за научноизследователска и развойна дейност. В „**Принцип 4: Доверие**” акцентът трябва да бъде поставен върху изключително важната роля, която МОН трябва да поеме и активно да изиграе, за прилагане на политиките за развитие на сектора, в това число **регулярно провеждане на конкурси за финансиране на**

научноизследователски проекти и вземане на мерки за увеличаване на заплатите на учените, за издигане на икономическия и социален статус на учения, за увеличаване на стипендиите на докторантите. Недофинансирането на системите е видно, но все пак **квалификацията и компетентността трябва да са водещи при определянето на възнагражденията**. Подкрепяме изцяло принципа, според който възнаграждението се определя от резултатите от акредитацията/оценката, неговото спазване и прилагане.

➤ На стр. 10 от документа е написано: „**Амбициозният** ангажимент за значителен ръст на публичните инвестиции в научноизследователска и развойна дейност в България”. Предлагаме думата да се замени с *поет* или *реалистичен*. Не може да се говори за **амбициозен ангажимент** при положение, че посочената цел е достигане на 2% интензивност на НИРД до 2025 г., а на стр. 7 от същия документ, е посочено, че средната за ЕС стойност на интензивност на НИРД е 2,03% през 2014 г., т.е. „**амбициозният ангажимент**“ е да се достигане средната за ЕС интензивност на НИРД от преди 2 години...?!

➤ Финансирането на научните изследвания (независимо от финансиращата държавна организация) трябва да е **устойчиво, ежегодно и със значително нарастване на ресурсната му обезпеченост**. На практика това е единственият източник за финансиране на научните изследвания в България.

➤ На стр. 18. приоритетът, формулиран в Проекта за Национална стратегия за развитие на научните изследвания като „Национална идентичност и антропология. Социално-икономическо развитие и управление” е единственият приоритет, във формулировката на който е

посочена не проблемна област, а наука (антропология). За да има съответствие между този приоритет и останалите би следвало да се преформулира на проблемен принцип като „Културно-историческо наследство и национална идентичност. Социално-икономическо развитие и управление”. В Националната стратегия за научни изследвания би следвало да се формулира диференциран подход за оценка на научните изследвания на основата на прецизно подбрани индикатори, нормализирани според конкретната научна област, вид институция, тип на проекта и пр.

Към предложения са обсъждане проект за **НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ 2025**, внесен в НС на Р България не са приложени изключително важи документи, които да отразят планираните конкретни стъпки за изпълнението на Стратегията и финансовата ѝ обезпеченост:

Оперативен план за изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2025 „По-добра наука за по-добра България”;

Индикативно разпределение на инвестициите;

Анализ на състоянието на националната научна система.

Считаме, че обсъждането на проекта за **НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ 2025** без тези приложения не е пълноценно и продуктивно.

С уважение

Акад. Стефан **ВОДЕНИЧАРОВ**,
Председател на БАН

ДО
Г-ЖА МИЛЕНА ДАМЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
В 43-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „Св. Кл. Охридски“ - Ректорат	
Изх. № 01-00-5/	02.12.2016

НАРОДНО СЪБРАНИЕ на РБ

ВХ № П-610-00-121
ПОЛУЧЕНО НА 02.12.2016 г.

Относно: постъпили два проекта за Национална стратегия за развитие на научните изследвания, номера 402-03-2 (внесен от МС на 31.10.2014 г.) и 602-00-75 (внесен от МС на 25.10.2016 г.)

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДАМЯНОВА,

Предвид факта, че приемането на актуализирана Национална стратегия за развитие на научните изследвания е предварително условие за ОП НОИР, СУ „Св. Климент Охридски“ подкрепя приемането на такава стратегия, по-специално тази с номер 602-00-75 (внесен от МС на 25.10.2016 г.). Тази по-нова актуализирана стратегия от екипа на министър Кунева е по-добра и има няколко положителни страни, които заслужава да се отбележат. Такива са отчитането на основните препоръки и заключения от проведената партньорска проверка от страна на ЕК, ясна времева рамка за повишаване на публичните инвестиции за научни изследвания, очертаване на нуждата от свързване на научните изследвания с приоритетите за развитие на икономиката и обществото, очертаване на ролята на наукометричните количествени показатели и на връзката на оценяването на научната дейност с финансирането ѝ, остро поставяне на проблема с кадрите, който се задълбочава бързо през последните години.

В същото време, настоящият вариант на Стратегията съдържа няколко сериозни проблеми, които е добре да бъдат отстранени преди окончателното приемане на документа.

1. Няма очертана роля на фундаменталната наука и нейната връзка с приложните научни изследвания и с подготовката на високо-квалифицирани кадри. Това е много сериозен проблем, защото именно МОН би трябвало да подкрепя развитието на фундаменталните научни изследвания чрез грантовите сесии на Фонд „Научни изследвания“, както и чрез програмното и институционално финансиране на висшите училища (ВУ) и БАН. Липсата на подкрепа за фундаменталните научни изследвания неминуемо ще отдалечи българските учени от най-бързо развиващите се области и в дългосрочен план ще доведе до липса на подготвени специалисти и до затормозяване на приложните изследванията и иновациите. Това ще се отрази и на нивото на преподаване във ВУ, а оттам и върху подготовката на учителите и техните ученици. Това би довело до низходяща спирала на упадък на цялото общество.

2. В набелязаните приоритети отсъстват медицинските и фармацевтичните направления. Това отсъствие е неприемливо предвид огромното значение на тези области за опазване здравето на хората и за решаване на редица други обществени проблеми, като тези свързани със застаряването на населението. Неприемливо е и от гледна точка на развитата медицинска наука и на разгърнатото фармацевтично производство в България.

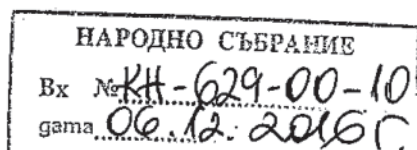
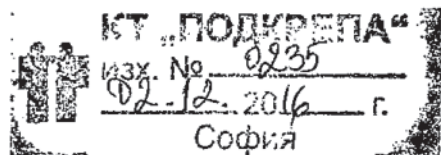
По-малък, но забележим проблем е "разпиляването" на природо-щадящите технологии в няколко приоритета. Виждаме "чисти технологии" в първия приоритет, "зелени, еко ... пречистващи и безотпадни технологии" във втория приоритет и "Опазване на околната среда. Оползотворяване на суровини и биоресурси. Екологичен мониторинг" в третия приоритет. Трябва да се обсъди дали да има само отделен обособен приоритет за "екологичните" технологии (каквото би трябвало да е трети приоритет в сегашната структура) или наред с този отделен приоритет да има и хоризонтална екологична ос спрямо всички други приоритети, каквото е случаят с информационните и комуникационните технологии (ИКТ) в ИСИС. Това в момента не е изяснено и има опасност от различно тълкуване на приоритетите.

3. Списъкът на инфраструктурните комплекси, включен в сегашния текст на Стратегията, трябва да бъде изваден от нея. Стратегията трябва да дефинира принципите, върху които да се подберат и подкрепят комплексите, но техния списък трябва да бъде в отделна Пътна карта за научна инфраструктура, като приложение към Стратегията. Включването в основния текст на Стратегията фиксира по напълно неприемлив начин този списък, който би трябвало да се обновява и допълва периодично, на базата на приети критерии. Още повече, че този списък може съществено да се промени след приключване на текущите конкурси за Центрове за върхови постижения и за компетентност.

Тези три проблема могат да се разрешат за кратък период от време (няколко седмици), докато оставането им в този вид ще доведе до дългосрочни затруднения в бъдеще.

ПРОФ. ДФН АНАСТАС ГЕРДЖИКОВ
РЕКТОР

ДО
Председателя
На Комисията
По Образование и Наука

Относно : СТАНОВИЩЕ НА КТ ПОДКРЕПА по Актуализирана Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 и Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2025

Уважаема г-жо Дамянова,

Исклучително сме впечатлени от мотото на Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2025. Способността за откриване на нови истини е залегнала и в основата и нашите съображения.

Светът навлиза с бързи темпове в 4та индустриална революция и след като една от целите е свързана с ползността на научните изследвания за бизнеса, считаме че :

1. Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2025 се базира основно на външна оценка и препоръки - „Партньорска проверка на националната система „Наука-инновации“ по инструмента Policy Support Facility (PSF)“, 2015 г.” и др. без да се взема предвид вътрешната ситуация – демотивация следствие унизителното отношение на държавата чрез:
  - ✓ Недоговаряне на финансов инструмент – Оперативна програма за наука и научни изследвания при присъединяването на България към ЕС;
  - ✓ Многократно налагане на масови съкращения - броя на работещите във водещите звена в науката (БАН и ССА) е редуциран с повече от 50 %. В

резултат на тази политика България е с най-малък брой учени на глава от населението в цяла Европа (не само в ЕС);

✓ Продължителното недофинансиране на двете Академии със средства от държавния бюджет в противоречие със залегналото в стратегия2020 постепенно увеличение на тези средства - довело като цяло до невъзможност за високоефективна научна дейност; „доброволно“ излизане в месеци неплатен отпуск и като следствие изпадане в дъното на социалната стълбица на работещите в БАН и ССА.

✓ Залегналото „замръзване“ на бюджетните средства на БАН в средносрочната бюджетната прогноза до 2019 г. вкл.

2. Залагането само на по-висок дял на публичните инвестиции като продължение на стратегия2020 е :

✓ В основата си иносказателно, защото опитът до тук показва, че в РБ икономическият растеж е твърде нисък за да постигне догонващ ефект в развитието на страната;

✓ Дори и при тези ръстове които има предвидените средства в държавните бюджети показват тотално пренебрегване на науката и висшето образование, що се отнася до политиките разписани в тях, за съжаление го няма и програмното бюджетиране и те звучат като лозунги и голи пожелания;

✓ Особено показателен е примера на бюджет 2017 в който за наука са отделени средства в размер на 0.2 % от БВП при предвидено в стратегията 2020 – 0.5%от БВП да бъде достигнато през 2020година;

✓ Не трябва да забравяме, че заедно с привлечените средства от ЕС трябва да се достигна 1,5% от БВП, или се получава дисонанс между предвиденото в стратегията и реалността;

✓ Публичните инвестиции съвкупно - научно изследователска дейност и наука намаляват- като от 0.35% от БВП през 2007 г. достигат до 0.25% от БВП през годините от 2013 до 2015 , а за 2017 са 0,2% от БВП;

- ✓ За да стане възможно през 2020г. средствата от бюджета да са 0.5% от БВП, а за 2025 да са 0.67% от БВП, е необходимо още през 2017г да има увеличение на средствата за наука с 0.05% от БВП и всяка година да растат с този процент. Това означава че още през 2017г. средствата за наука е необходимо да бъдат увеличени с 44 млн, а за висшето образование с 23 млн.
3. Ефективното използване на средствата в науката и висшето образование предполага програмно бюджетирание и проекти насочени към индустрии на бъдещето.
- ✓ В целите на стратегиите няма насоченост към индустрии в бъдещето като генетика, роботика и др. което ще доведе до създаването на нов клон в медицината, а също така не са отчетени новите технологии в областта на комуникациите, търговията, банкирането, приложение на електронната валута и други бъдещи технологии. На всички световни форуми както в ДАВОС така и в ОИСР като най-важен риск в развитието на бизнеса та също и в политическото управление на националните държави се сочи хакерството и кибератаките.
  - ✓ В стратегията няма нито дума по повод увеличаването на електронните данни и компютърната мощ което изисква така наречения анализ на „big-data“ с възможни приложения от земеделието, търговия, финанси и чак до военното дело.
4. В първия принцип на стратегията липсва партньорство на науката и образованието със законодателната власт, а това е наложително в областта на трудовите и осигурителни отношения. В света на 4та индустриална революция в която РБ иска или не вече е влязла все по-широко приложение намират дигиталните платформи като средство на пазара на труда като средство за намиране на работа, само че:

5. Дигиталната платформа не е работодател;

- ✓ При тези взаимоотношения няма трудов договор в класически вид, а договаряне на сума за извършена работа
- ✓ Там не става въпрос за социално и здравно осигуряване, нито за рискове свързани с временна неработоспособност, бременност и раждане, отглеждане на малко дете и др.
- ✓ Това налага изследване на качествено нови процеси и обществени отношения и налага нова форма на трудово-правните отношения и респективно на законодателството, което означава науката да подпомага законодателния орган

6. Все повече се налага мнението за обезпечаване на населението с гарантиран базов доход, като някои държави обсъждат този подход. Това ще промени коренно пенсионната и осигурителна системи, ще промени и понятието безработица и ще наложи нови идеи и подходи в областта на обезщетенията.

7. В сферата на търговията и бизнес отношенията ще има нови правила.

В крайна сметка партньорството със законодателните органи е крайно належащо.

8. От Висшето образование ще се изисква кадрови потенциал от нов тип и профилиране на научните изследвания в качествено нови насоки, но не трябва да има голямо залитане към SCOPUS и други реферирани издания. Обвързването на академичното израстване и заеманите позиции единствено с тях ще доведе до сериозни проблеми във висшите училища извън сферите на медицина, физика и химия.

Казаното до тук налага извода, че когато говорим за реформи трябва да покриват същинските цели и както в науката така и във висшето образование.

Нашето мнение е, че реформите не означават нови и нови структури от чиновници каквито предполага стратегията, а формиране на качествено нов подход, структуриране на висшето образование, научните изследвания и развойната дейност обезпечени с подходящ кадрови потенциал, достатъчно средства и строг контрол под егидата на МФ и обществени организации. Презът на учените и др.

С уважение:

/В. Апостолов председател СВО - КТ „Подкрепа”/

/Здравчо Здравчев председател НФТИНИ - КТ „Подкрепа”/

Председатели
на СУБ:

Акад. Асен Хаджиолов
1944-1945

Проф. Георги Павлов
1945-1946

Акад. Михаил Димитров
1946-1962

Акад. Кирил Братанов
1962-1986

Акад. Любомир Илиев
1986-1989

Чл.-кор. Александър Янков
1989-1990

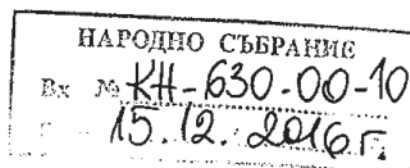
Проф. Иван Матев
1990-1998

Акад. Дамян Дамянов
1998-2015

Проф. Боян Вълчев
2015

София, 08.12.2016 г.

До
Г-ЖА МИЛЕНА ДАМЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА КОМИСИЯ ПО ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДАМЯНОВА,

В отговор на Ваше писмо с изх. № КН-653-09-88/23.11.2016 г. Ви изпращам становище на Съюзът на учените в България (СУБ) относно постъпили проекти на:

- актуализирана национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020, № 402-03-2, внесена от Министерски съвет на 31.10.2014 г.
- Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2025, № 602-00-75, внесена от Министерски съвет на 25.10.2016 г.

С уважение,

проф. В. Енчев
Председател на СУБ

Становище по проекта „По-добра наука за по-добра България 2025 г.”

Проектът представя Националната стратегия за развитие на науката като посочва основни постановки и принципи за управлението на научните изследвания до 2025 г. Така както е съставен предизвиква много въпроси.

На първо място какъв документ е – представен е като „визия”. Първо това е чужда дума, второ визията не се ангажира с нещо конкретно. Говори се за нова ангажираност, посока и откритост – какво е новото? Как ще се постигне? Дават се общи декларации.

Структурата, съдържанието и текстът са написани общо, декларативно. Не се основават на направен анализ и оценки. Повтаря неща, които и по-рано са казвани. Говори се за необходимост от реформи, всъщност в прегледа се твърди, че много, едва ли не всичко необходимо е направено. Защо тогава е необходима реформа?

Основен въпрос, който се разисква е финансирането на науката. Нещата се свеждат до процента на средствата за наука от БВП, представен като измерител на интензивността на научната дейност, което е едностранно. Не се засяга разпределението на средствата. Посочват се мъгливи процедури за оценяване на проекти, основани на очаквани /точно обещани/ резултати. Няма информация за средствата, изразходвани за наука. Освен бюджета има и други източници и канали. Няма отчет за разпределението на средствата от Фонд научни изследвания и резултатите от тях. Кой получава средства, за какво и какво е допринесъл. Такъв контрол не се предвижда и в бъдеще. Възниква въпросът дали само размерът на парите е проблем. Поставя се като цел на МОН и програмата „Трябва да се работи в посока увеличение публичния дял на инвестициите в ...”. А след това ... ?

Настоява се за увеличаване на дела на конкурсното начало – но дали ще е справедливо оценяването на проектите? Кой ще гарантира, имайки предвид досегашното разпределение от фонд НИ. Кой ще участва в конкурсите за финансиране? С какво ще се отличава предлаганата нова Агенция? За контрол не се говори.

Предвижда се промяна на структурата на комплекса от организации, занимаващи се с наука. Целта е „Рационализирането на организациите, извършващи научни изследвания”. Също профилиране на тези организации.

Кой ще го направи? На какъв принцип? До 2020 г ще се изградят национални центрове за върхови постижения и центрове за компетентност, допринасящи за развитието на европейското научно пространство. Какво ще представляват и какви задачи ще имат не е ясно.

Предлага се създаване на научноизследователско звено за връзка на научноизследователска и иновационна дейност в Брюксел. Какви задачи ще има? Международни връзки ще се осъществяват от изследователските звена в процеса на тяхната дейност и от международни изследователски организации, което поставя въпроса за нуждата от такова звено.

Предвижда се „концентриране на научната инфраструктура и изследователския капацитет в значими за икономиката направления и синергията между тях”. Кой са тези сектори, кой, кога ще ги определи? Посочените са известни, нищо ново и конкретно. Посочени са проценти за приноса на Модернизираната научноизследователска инфраструктура в различни области, които не са обосновани – как са изчислени?

Трябва да се направи преглед на организациите и звената, които се занимават с наука. Област на изследвания. Профил. Да се разграничат задачите и изискванията към научните организации - от кого какво се изисква, в коя област ще работи. Да се направят оценки за техния принос.

Няма нищо конкретно за участието и задълженията на бизнесорганизациите.

Развитието на човешките ресурси е слабо засегнато, повтарят се известни неща, обещава се декларативно. Кой ще ги развива и оценява? Липсват образованието и университетите.

Така съставеният проект няма да допринесе за чувствителна промяна в управлението на науката. Повтаря досегашната практика да се дават общи идеи, без задълбочено навлизане в конкретните проблеми, от които зависи тяхното изпълнение.

Вторият документ – Актуализирана национална програма ... засяга същите въпроси, но в повече подробности, част от които са излишни. Новото е малко, размито в общия текст. Нужен е по-кратък, но по конкретен документ.

Най-големият недостатък на предлаганите проектодокументи е, че не са обвързани със Стратегията за социално икономическо развитие на България и със Закона за висше образование.

В този вид документите не биха могли да бъдат внесени в зала за приемане.

проф. дн Венелин Енчев

Председател на СУБ